

[Transcript] DS Vandaag / Wat onthouden we van het proces-Sanda Dia?

Dit is Vandaag, de dagelijkse podcast van De Standaard. Ik ben Alexander Lippenveld. Vandaag is het de laatste dag van het proces rond de dood van Sanda Dia, de student die overleed bij een totaal uit de hand gelopen doopritueel.

Intussen bijna 4,5 jaar geleden.

Wat heeft het proces ons geleerd en is de juridische leidensweg straks echt gedaan of krijgt het proces nog een staartje?

INTROMUZIEK

Hélène Beuklaar van onze binnenlandredactie.

Jij volgt voor ons het proces in Antwerpen.

Het is een heel emotioneel proces.

Alexander, dat kan je wel zeggen.

Het is zeker een heel emotioneel proces.

Een proces dat misschien veel eerder had moeten plaatsvinden om dat emotioneel te leiden.

Toch wat te verzachten, denk ik.

Inderdaad, daar gaan we nog op door.

Laten we even beginnen bij de feiten.

Wie staat er terecht en waarom, juist herinner ons daar nog eens aan?

Op 5 december 2018 is Sanda Dia

een 20-jarige handelsingeheurd student aan de KU Leuven

binnengebracht in het ziekenhuis van Melle.

Hij was zwaar onderkold, maar er was ook iets anders met hem.

Hij had namelijk een overdosis zout in zijn lichaam.

En uiteindelijk zou hij daar 2 dagen later ook van overlijden in het ziekenhuis van Antwerpen ZA.

Daarvoor staan er nu 18 beklaagde terecht.

Allemaal leden van de ondertussen opgedoekte studentenclub Reusigom.

Reusigom was een studentenclub voor jongens uit het Antwerpse die gaan studeren aan de KU Leuven.

Een studentenclub met een heel lange traditie en een best notoire traditie van heel heftige dopen en heel heftige kantussen.

Blijkbaar is het bij 1 van zo'n dop dus helemaal fout gelopen en het gevolg daarvan is dat Sanda Dia vandaag niet meer tussen ons is.

Dus die 18 beklaagde worden vervolgd voor onopzettelijke dooding, schuldig verzuim, toedienen van schadelijke stoffen dan gaat dat over de viszus waar zo veel zout in zat en waar Sanda Dia heel ziek van is worden en het overleden is.

En toen sloten mensen om tegen de behandeling en om af te sluiten overtredingen op de dierenwelzijnswet.

Ja, oké, dat zijn heel wat kwalificaties.

In april vorig jaar was het proces eigenlijk al begonnen in Hasselt maar dat werd vroegtijdig stopgezet, waarom was dat zo?

Ja, dat was eigenlijk omdat de burgerlijke partijen

en het Openbaar Ministerie toen beroep hebben aangetekend
waardoor we nu dus bij het Hof van Beroep zitten in Antwerpen
en ze hebben eigenlijk beroep aangetekend tegen een uitspraak van de rechter
die dat toen heeft laten opschrijven in het zittingsplat
en dat ondertekend heeft.

Dat is heel juridisch technisch, dat is echt best complex om uit te leggen
maar komt er eigenlijk op neer, de dop heeft twee dagen geduurd.
Eén dag in Leuven en een kantus en alles wat daarbij kan kijken
en één dag in Worselaar bij een blokhut waar dan al die beproevingen zijn gebeurd
met kortwater, met die vissjes, etc.

En wat als de rechter heeft gezegd, ik ben niet gevat voor de feiten in Leuven.

Zij zegt dat op basis van wat het Openbaar Ministerie
in hun voordering hebben geschreven

dat zij zich enkel kan uitspreken over wat er in Worselaar gebeurd is.

Dat is heel juridisch technisch, maar eigenlijk

als u het simpel wilt uitleggen, de burgerlijke partij kregen het gevoel

dat die rechter niet meer kon oordelen over de grond van de zaak

en dachten we moeten naar Beroep en daarom zetten we nu in het Hof van Beroep.

En wat moet dat Hof van Beroep in Antwerpen nu dan beslissen?

Hof van Beroep in Antwerpen moet twee dingen beslissen.

Eenerzijds moeten ze beslissen of dat dat beroep, of dat zittingsplat,
ontvankelijk is en gegrond is.

En daarnaast, en dat is heel belangrijk,

heeft de rechter voor Dina besloten, je mag de grond van de zaak pleiten.

Zijn zij verantwoordelijk de reuzighomers hebben zij onopzettelijke doodingen gedaan.

Zij moeten dus echt hun hele verdediging en ook de burgerlijke partij

en hun hele redenering actieën zetten.

Dat heeft geleid tot dossiers van 120 paginas per partij.

Er zijn in totaal meer dan 1000 paginas neergelegd bij de rechter.

Dus de pleidooi gaan door,

alsof dat het al reeds voor Antwerpen gaat beslissen worden.

Het is pas op einde van het proces dat de rechter gaat beslissen

of dat ze effectief de zaak, dat noemen ze evoceren,

dat ze eigenlijk naar zich toe trekt.

Maar er is natuurlijk altijd nog een waterkans

dat we terug gaan moeten gaan naar Hasselt

en de hele boel opnieuw gaan moeten beginnen.

Een waterkans, een kleine kans, maar dat kan.

Dat is nu toch wel onvoorstelbaar, Helene,

dat die vooral Dina bestaande, maar ook de beklagde,

dat die eerst al door heel dat proces in Hasselt moet gaan,

dat is al een hele emotionele balas, dan komt dit er nog eens bij.

De bekans bestaat dat het nog eens moet gebeuren.

Dat is toch om lastig van te worden als betrokken.

[Transcript] DS Vandaag / Wat onthouden we van het proces-Sanda Dia?

Dat is inderdaad om lastig van te worden,
maar een van de advocaten zij het heel treffend.
Helaas is het feit dat er aan dit lijden een einde moet komen
en dat er dus een antwoord moet komen,
geen juridische reden
om de zaak toch in het volledig in het hoofd van beroep te laten afspelen.
Dat is de wet.
En je moet ook niet vergeten dat door onmiddellijk naar hoofd van beroep te gaan,
en daar de zaak te gronden te pleiten,
dat de reuze gommers, de beklagde, eigenlijk een beroepsmogelijkheid verliezen.
Dus ik snap voor het buitenstaander dat dat allemaal verschrikkelijk klinkt,
maar er zijn redenen waarom dan het systeem is opgebouwd zoals het is opgebouwd.
En nog eens Alexander, het is een kans,
dat we terug naar Hanselt gaan, maar het is zeker niet gezegd
of gegeven dat dat gaat gebeuren.
Integendeel, iedereen heeft wel het vermoeden dat het bij Antwerpen gaat blijven.
Laten we eens kijken naar die afgelopen weken.
Wat was je algemene indruk van dat proces?
Ik denk wel dat als er ergens gerechtigheid te vinden is,
dan zal het hier in Antwerpen zijn.
Je merkt dat dit proces heel anders gevoerd wordt dan in Hanselt.
Het is serener, er is rust, er is inzicht, die rechters, ze stralen vertrouwen.
Dat is ook hergaardelijk, het is echt een verschillende advocaat.
We voelen ons hier veel comfortabel dan in Hanselt.
En als journalist kan ik dat alleen maar beamen,
dat deze rechtbank en de voorzitter een heel goeie grip hebben
over wat er voor zich aan het afspelen is.
En dat moet heel moeilijk zijn, want wat een chaos van een proces.
Misschien dat mijn vertrouwen-injustice toch een beetje hersteld wordt.
We hebben vorige keer dat we een podcast over Sanadia opnamen,
toen heb ik gezegd dat het verschrikkelijk moet zijn voor die mensen om daar te zitten.
Dat was zeer duidelijk, ik weet niet of dat nu beter is.
Maar op z'n minst verloopt het allemaal een stuk respectvoller en een stuk rustiger.
Ja, dat is alleen maar een goeie zaak.
De eerste dag van het proces vorige maandag was dat het begon
met de getuigenis van de schachten die samen met Sanadia
dat doopritueel hebben ondergaan.
En één van hen heeft nog steeds banden met reuzigom.
Ja, ik denk dat ze allebei nog steeds banden hebben met reuzigom.
Er was één iemand die niet aanwezig was die dag en de andere heeft dan wel het woord genomen.
Dat is moeilijk voor sommige mensen om te slikken.
Maar zoals een van hen het zei, ja, ik ben opgegooid met die gasten.
Wij zijn opgegooid in hetzelfde dorp, we zijn aan dezelfde zorg gegaan.
Het is via hen dat ik bij reuzigom terecht ben gekomen.

Dus dat maakt het ook wel best complex en daarbij ook, zoals hij het zei,
hij zegt van ja, zij zijn de enige die hebben meegemaakt wat wij hebben meegemaakt.
Dat was best een traumatische ervaring.
Dus zij zijn de enige met wie ik daarover kan praten.
Het is een moeilijke rol,
de rol die de medeschachten spelen in het proces.
Je mag niet vergeten, hun getuigenissen,
hun verklaringen die ze bij de politie hebben afgelegd,
worden gezien als een meest geloofwaardige.
Want zij waren altijd bij Sanda, ze waren altijd naast hem.
Het is eigenlijk op basis van hun getuigenissen
dat je moet gaan beoordelen wanneer zij echt ziek geworden
en hoelang heeft dat geduurd en is er niet tijdig ingegrepen.
En ze voort als wel.
En de andere kant heb je ook partijen die letterlijk pleiten.
Het is niet 18 beklaagde, het is 18 plus 2.
Veel mensen veroordelen hun dat zij zich niet heel opzichtig
terug hebben gekeerd naar de andere reuzigommers.
Ik vind dat moeilijk om daar iets over te zeggen.
Ik denk dat we daar allemaal pas kunnen veroordelen
als wij zelf in die positie zouden zitten.
Maar formeel zitten zij wel niet op de beklaagde bank,
maar bij de slachtoffers.
Nee, zij zijn slachtoffers.
Zij zijn slachtoffers.
Ook al laten sommige partijen uitschijnen,
dat zijn geen slachtoffers.
Zij zijn slachtoffers, zij hebben die hele doop met Sanda meegemaakt.
En er is ook een voordering,
het toedienen van schadelijke stoffen met arbeidsongezichtheid tot gevolg.
Het plaats van met dood tot gevolg.
En dat gaat dan over die twee schachten.
Op de tweede dag was het de familie van Sanda Diya,
die aan het woord kwam.
Je haalde Sven-Marie al aan.
Hij vertegenwoordigde vader en de broer van Sanda Diya.
Die haalde Snoei hard uit.
Het pleidoo van Sven-Marie was, ja,
je kan het wel als Snoei hard omschrijven.
Hij heeft alles gebruikt, wat hij kon gebruiken.
Hij heeft echt alles in de strijd geworpen.
Zijn centrale boodschap, leekhuis te zijn.
En hij heeft daarvoor een foto gebruikt van Sanda,
die in het gas ligt, die dan ook in verschillende kanten heeft gestaan.

Zie hier de laatste foto van Sanda. Jullie maken jullie zoveel zorgen over jullie privacy.
Jullie willen niet zichtbaar in beeld worden gebracht.
En een beklaagde heeft recht op privacy.
Dat betwist dat niet.
Maar je zegt van, ja, geniet nog van die tijd dat je nog anoniem bent.
Want binnenkort zal jullie gebrand markt worden.
En dan kan iedere goede huisvader de deur dicht slaan in je gezicht als ze komen aanzetten met uw dochter of zo.
Want deze mensen zijn gevaarlijk.
En hij beschrijft ze vooral gevaarlijk als een groep, gevaarlijk als een identiteit samen.
Maar dan slaat iemand niemand een individuele verantwoordelijkheid.
Hij haalt daar ook dan die racistische incidenten bij.
Ja, Sven-Marie legt de dinsdag voor de person gezuid waarom hij racisme aanhaalt in zijn pleidooi voor de rechter.
Zij worden er niet voor vervolgd.
En ik denk dat dat moest geduid worden.
Omdat dat belangrijk is in het kader van de beoordeling die het hoofd zal moeten maken.
Want ik verkleed mezelf niet in kokoksklanden.
Ik noem mijn mede-mens niet Rafiki Aap van de Leverkoning.
Ik zing niet de congoy van mij.
Ik zeg niet het ene woord ruim niet afgelopen.
En ik vreemel ook niet allemaal over het werk.
Voor de duidelijkheid opnieuw.
Er wordt niet vervolgd voor racisme.
Er zijn incidenten geweest.
Er zijn een staal gebruikt die zeer zeker als racistisch kan omschrijven.
Maar of je die rechtstreeks in verbinding kan brengen met wat er gebeurd is met Sandra, dat is niet bewezen.
Daarna sprak zijn collega Elisa van Boxlaar.
En zij heeft echt van de verdediging ook wel tot as gereduceerd op een gegeven moment.
Ze heeft daar die duizend paginas die zijn ingediend.
Boven gehaald en gezegd.
Kijk eens hier. Iedereen gaat hier eigenlijk voor de vrije spraak.
Jullie zouden, jullie moeten schamen.
Jullie zouden en je bloot te bellen om vergiffenissen te vragen.
Het was een zeer sterkpleid hoor je opnieuw.
De advocaat van de moeder van Sandra die was iets melder.
Iets melder, iets verzoener misschien.
Ja, ik denk dat dat voor mensen zo uit lijkt.
Maar zij hadden de taken verdeeld onderling.

En ze reis meer op de emotie gaan pleiten om af te sluiten.
Ja, dat de advocaat een melde toon aanneemt,
kwam ook naar voren toen ze denzachtigast was bij de afspraak.
Op het einde van het pleidooi heb ik ook in opdracht van haar
die jongens toegesproken om te zeggen neem het.
Neem jullie verantwoordelijkheid.
Om arm wat er gebeurt is.
En probeer te zorgen dat dat van jullie mooiere mensen maakt.
Ik denk dat het is wat het is wat daar gebeurt.
Dat heeft hij zo letterlijk gezegd.
Zij heeft eigenlijk meer gespeeld op zo'n individuele verantwoordelijkheid.
Ze heeft gezegd van gasten, recht u rug.
Jullie kunnen nog iets van jullie leven maken.
Sandra, die leeft niet meer.
Neem jullie verantwoordelijkheid.
Dat heeft zeker een indruk achtergelaten.
Het is ook wel makkelijk om de zeer rechtstreekse aanwal te gaan demoniseren.
Ik denk dat er daar wel een strategie achter zat om de taken zo te verdelen.
Het leek de afgelopen dagen alsof de moeder van Sanda aan de ene kant
en de vader en de broer van Sanda aan de andere kant
heel anders in dat proces stonden.
Klopt dat dan of helemaal niet?
Ja, we komen hier op heel glad ijs.
De relatie tussen de twee ouders en de broer van Sanda was heel anders.
En dat vertaalt zich ook in een andere houding, in de rechtbank.
Ik moet zeggen, op het moment dat de burgerlijke partijen aan pleit waren
bleek het wel alsof ze nog in akkoord waren met elkaar
en dat ze gewoon een beetje strategische overdelingen hebben gedaan.
Maar die avond is Natalie Busserei op de afspraak gegaan
en heeft daar eigenlijk voor een groot stuk van het pleidooi van Marie
er wel wat kritiek op geëuurd om te zeggen
ja, voor ons heeft allemaal niets meer racisme te maken.
Ook David de Donker, de tweede advocaat van de moeder van Sanda,
die gaf dinzaaguitleg in de afspraak
en hij haalde ook duidelijk aan
dat er voor hem geen sprake is van racisme.
Hadden racisme voor jullie er iets mee te maken?
Nee, nee.
Iedereen leest het dossier vanuit zijn eigen perceptie.
En wat dat betreft spreekt alleen wat de perceptie van de mama betreft.
Het kan perfect zijn dat er andere personen een andere perceptie hebben.
Ik denk dat dat ook goed is.
Maar wat haar perceptie is geweest is dat racisme geen doorslaggevende rol
is geweest in het hoop gebeuren.

Dat is heel slecht gevallen in het andere kamp natuurlijk.
En de volgende dag is er dan ook een incident geweest
dat die kloof nog dieper heeft gemaakt.
Op het moment dat één van de beklaagde,
het woord richt na de burgerlijke partij
en zijn spijt uitdrukte en op iets onvergevingssmeekte eigenlijk
is de moeder uit haar stoel gesprongen
en heeft ze die jongen om helst.
Dat kan voor veel mensen lijken als een zeer mooi en teder moment.
Maar ik ben dan wel weer de heel cynische journalist
die daar ook wel echt een broek in zit
en een broek tussen de beide partijen waar dat om te goofd te zeggen
de advocaten van de beklaagde zeker gebruik van gaan maken.
Want ze ziet het gebeuren, ze gaan heel expliciet complimenten geven
aan de kant van de moeder, aan Nathalie Busseray, Marie en van Boxlaar
die krijgen opmerkingen en de vader en zoon
die krijgen al helemaal niets.
Dus daar is iets aan waar we nog zien wat voor volgen dat dat gaat hebben
maar ik kan het goed in de gaten laten zo zeggen.
De derde dag van het proces
kwamen de advocaten van de beschuldigd aan het woord.
Het zijn natuurlijk heel veel beschuldigd in 18
maar wat was daar, kan je daar een lijn in trekken in wat zij gepleid hebben?
Elke pleidooi is bijna hetzelfde.
Mijn klient neemt frantoorlijkheid.
Hij heeft enorm veel verdriet over wat Sanna heeft mee moeten maken
maar ook hij heeft heel hard geleden, vrienden verloren,
studies die in de Waal zijn gestuurd,
jobs waar je wandelen wordt gestuurd,
relaties die kap lopen zelfs, we hebben zelfs gisteren gehoord,
ouders die niet meer bij je spreken.
Het volgende stap is dan altijd en de pers.
Soms vragen van kan hier wel nog een eerlijk oordeel worden getrokken
gezien alle media druk hierop dat proces zit.
Die beschuldiging naar de pers gaat dat dan over het feit
dat reuzigom in de media vaak werd afgeschilderd
of altijd werd afgeschilderd als een elitair clubje
om het met de woorden van Sven-Marie te zeggen.
Wij als avocado verwoordden dat
en bij het lezen van het dossier
vond ik met de voorbeelden die zijn aangehaald geweest
dat je toch van ranzigrecht, elitair groepje kon spreken.
Dat speelt zeker mee.
Dat is enorm veel media aandacht geweest voor deze zaak.

Dat is eigenlijk begonnen nadat de collega's bij Newsblad een heel uitgebreide reconstructie hebben gepubliceerd. Het hele straf dossier is gelekt geweest, vrij vroeg al. Nog voordat de advocaat in dat ding kunnen kijken, stond het al in de kranten. En daar is heel veel reactie op gekomen. Het was ook een bepaald tijdperk, dat er heel veel Black Lives Matter, heel veel nagedacht werd over gerechtigheid en inclusie. En dat heeft zeker meegespeeld. Joris van Kouters deed in zijn pleidooi dat hij vreesde voor omgekeerde klassejustitie, dus niet klassejustitie, maar omgekeerde klassejustitie. Nu, het is zeker zo dat die mensen daaronder te leiden hebben. Ik heb er geen trein van over, maar het ding is dat is ook niet nieuw. Alleen, laten we eerlijk zijn, als je een aantal zaken hebt doorheen de tijd, die krijg je gewoon enorm veel aandacht. Ik denk dat mensen soms vergeten dat die zaak mensen beroord niet per se om willen van natuurlijk racisme en eliterisme en dingen. Dat heeft er allemaal mee te maken, maar het is ook gewoon zo tristig. Het is gewoon zo tristig. Zo'n jonge gast. Zo'n tristig verhaal. Een proces heeft in het beste geval een laaterend effect. Voor de nabestaanden, Helene, is dat nu ook het geval geweest? Denk je voor de familie en de vrienden van Sanadia? Ik kan niet in hun hoofd kijken. Ik kan dat niet op hand worden. En gisteren bijvoorbeeld heb je dan John Maas, een strafbijter die enorm goed is in zijn job. Die eigenlijk van het openbaar ministerie gewoon doelp heeft gemaakt. En daarna staat dan die beklaagde recht en die richt zich tot de familie en tot de vrienden. En die excuseert zich en die tucht spijt. Ik heb, ook al wordt daar op sociale media gelegd en getwijfeld, dat dat oprecht is. Maar tegelijkertijd moest ik daar zitten. Ik weet niet waar ik het in van zou denken. Normaal moet je dat dan aanhoren. In die zin. Dat is een beetje wat John Maas het zei. Strafrecht is er niet om enorm verdriet te temperen. Het is er niet om een kloof te helen.

[Transcript] DS Vandaag / Wat onthouden we van het proces-Sanda Dia?

En er is er zeker niet om maatschappelijke vraagstukken in te voren.

En in die zin is de rechtbank altijd beperkt.

Natuurlijk ja.

En wat volgt er nu nog?

Vandaag zijn we maandag.

Het openbare ministerie en de burgerlijke partijen mogen nu reageren

op alles wat de beklaagden hebben gezegd.

Het vermoeden is dat later vandaag ook vader Diya het woord zal nemen.

Maar dat weten we nog niet zeker.

Daarna gaat het hoofd in berat.

Dan moeten we wachten tot dat er een eerst een vond is komt over dat beroep
en dan een vond is de gronden.

Hopelijk.

En wanneer mogen we dat verwachten?

Geen idee.

Ik kan daar echt niet op antwoorden.

Dat zal hopelijk vandaag nog meer gedeeld worden.

Oké, goed.

Helene Beuglaren, dankjewel.

Dankjewel.

Dit was vandaag de dagelijkse podcast van de standaard.

Bedankt voor het luisteren.

Kom ons op Spotify, Apple Podcast of inderwelk ander podcast platform.

Als je gratis FDS podcast kan je niet alleen ons werk beluisteren

maar ook de beste podcasttips terugvinden.

Alle credits van de podcast die je net hoorde,

vind je op standaard.be, Schijne Streep Podcast.

Reageren kan via podcastatstandaard.be.

Bedankt voor het kijken.